

طبقه بندی انبارها

(a) طبقه بندی انبارها به لحاظ شکل ساختمان

این نوع انبارها از نظر شکل سازه، اسکلت و ظاهر آن تقسیم بندی و نام گذاری می شوند که عبارتند از:

۱- انبارهای پوشیده و محصور

در این نوع انبارها چهار طرف انبار دیوارکشی و محصور بوده و دارای سقف مناسب می باشد ارتفاع سقف این گونه انبارها متناسب با نیاز سازمان طراحی شده و عموماً در سازمانهای بزرگ برای ساختمان انبار از سوله های فلزی با ارتفاع بلند استفاده می شود. این نوع انبارها دارای درب های ماشین رو بزرگ جهت عبور و مرور کامیونها جهت تخلیه و بارگیری کالا بوده و در بسیاری از آنها جهت سهولت ارتباط و کنترل مستقیم، دفتر انبار نیز در این مکان احداث گردیده و پرسنل انبار علاوه بر داشتن ارتباط با مراجعین از طریق درب یا پنجره که به بیرون از انبار باز میشود به داخل انبار هم دسترسی دارند همچنین در قسمت ورودی انبار اتاقک کوچکی با دیوارهای کوتاه (مانند دیوار اوپن آشپزخانه) جهت تجمع مراجعین انبار در نظر گرفته میشود تا ضمن ممانعت از ورود افراد متفرقه به قسمت قفسه ها محل مناسبی جهت انتظار درخواست کنندگان کالا باشد.

۲- انبارهای پوشیده (هانگارد)

این نوع انبارها فاقد دیوار بوده و فقط دارای سقف می باشند به انبارهایی که به صورت سوله فلزی بدون دیوار ساخته می شوند هانگارد هم می گویند

۳- انبارهای رو باز

به انبارهایی گفته می شود که بدون سقف بوده و بوسیله سیم خاردار، فنس، توری مرغی یا دیوارهای تخته کوبی شده محصور شده اند و در فضای باز آن کالاهای چیده و نگهداری میشوند در اغلب این انبارها کف سازی با شیبی ملایم جهت هدایت آب باران انجام میشود

(b) طبقه بندی انبارها بر اساس نوع و نام کالاها

این گونه انبارها بر اساس نام کالا و نوع موجودی های کالا در انبار طبقه بندی و نام گذاری می شوند که در ذیل به چند نمونه از این طبقه بندی و نام گذاری اشاره می گردد:

۱- انبارهای مواد اولیه

در این گونه انبارها می توان یک یا چند نوع مواد اولیه مورد مصرف خط تولید را ذخیره و نگهداری کرد عموماً به این گونه انبارها انبار مواد اطلاق می شود گاهی نام انبارهای مواد را بر حسب نام کالای موجود در آن نام گذاری می کنند مانند انبار گندم، انبار چوب و ...

زمانی نام اینگونه انبارها را بر حسب مشخصات فیزیکی و شیمیایی آن طبقه بندی می کنند مانند انبار مواد شیمیایی، انبار مواد بسته بندی، انبار سموم، انبار مواد کمکی و نظایر آن.

۲- انبارهای کالای نیمه ساخته

این نوع انبار مخصوص نگهداری کالاهای نیمه ساخته یا در جریان تولید می باشد که فرایند تولید یک یا چند مرحله را گذرانده و نیاز به تکمیل در پروسه های بعدی عملیات تولید دارند این انبارها معمولاً در مجاورت یا در نزدیکی خط تولید قرار دارند اغلب کالاهای ذخیره شده در این گونه انبارها برای مدت کوتاهی نگهداری می شوند عموماً برای نام گذاری آنها از نام فرایند خط تولید در هر مرحله استفاده می شود مانند انبارهای مرحله مقدماتی، انبار کالای مرحله برش کاری، انبار کالای مرحله خم کاری انبار مرحله کالای برش کاری و نظایر آن.

۳- انبار کالای ساخته شده (محصول)

در این نوع انبارها انواع کالاهای ساخته شده (محصول) یک واحد تولیدی یا کالاهای خریداری شده یک شرکت بازرگانی که آماده برای عرضه و فروش به بازار می باشد ذخیره و نگهداری می شوند در این گونه انبارها اگر فقط یک نوع محصول یا کالا نگهداری شود عموماً آنرا به نام همان محصول یا کالا نام گذاری می کنند مانند: انبار فرش، انبار یخچال، و... در غیر اینصورت به آن انبار محصول یا انبار کالا گفته می شود.

۴- انبار قطعات یدکی

به انبار قطعات و لوازم یدکی "انبار فنی" نیز اطلاق می شود بعضی از موسسات آنرا تحت عنوان انبار فنی و عمومی نام گذاری می کنند می توان این گونه انبارها را به انبارهای مختلف :

- انبار قطعات و لوازم یدکی ماشین آلات
- انبار قطعات و لوازم یدکی وسایل نقلیه
- انبار ابزارآلات
- انبار ملزومات تولیدی
- انبار ملزومات عمومی

و نظایر آنان تقسیم و نام گذاری کرد.

۵- انبار کانتینر (مواد غذایی)

این گونه انبارها جهت نگهداری مواد غذایی مورد مصرف رستوران موسسه استفاده میگردد و عموماً دارای سیستم تهویه مناسب و یخچال یا سردخانه می باشد و رعایت موارد بهداشتی در آنها دارای اهمیت ویژه می باشد مثلاً پوشش کف و دیوار اینگونه انبارها عموماً سنگ یا انواع سرامیک یا پوشش های قابل شستشو و غیر قابل نفوذ در برابر حشرات و موش و سایر جانوران موزی می باشد.

۶- طبقه بندی انبارها بر اساس خاصیت کالاها

انبارها را میتوان بر حسب خاصیت کالاهایی که در آن نگهداری میشود طبقه بندی و نام گذاری کرد از آن جمله می توان به موارد ذیل اشاره نمود:

۱- انبار مواد قابل اشتعال

این گونه انبارها مخصوص مواد و کالاهایی می باشد که می بایست از شرایط خاص و مقرراتی ویژه برخوردار باشند معمولاً این نوع انبارها را در محل هایی دور از اماکن عمومی و ساختمانهای مسکونی می سازند و مورد استفاده قرار میدهند در این نوع انبارها انواع مواد محترقه، بشکه های نفت، بنزین و کپسول های گاز و یا هر نوع مواد قابل اشتعال و انفجار نیز نگهداری می شوند.

۲- انبار مواد فله

در این گونه انبارها موادی که از یک نوع هستند بدون بسته بندی خاص در یک محل بطور درهم و مخلوط روی هم ریخته می شوند نگهداری می کنند. گندم، جو، آرد، سیمن، گچ، آهک و نظایر آن از این جمله هستند انواع دانه های روغنی از قبیل دانه آفتابگردان، سویا و یا تخم پنبه که بصورت فله و باز در یک محل نگهداری می شوند نیاز به مکانهایی دارند که ضمن نیاز به درجه حرارت مخصوص می بایست در شرایط ویژه ای برای مدت ها ذخیره گردند نگهداری اینگونه مواد فله یا باز که بر روی یکدیگر ریخته می شوند و به مراقبت های خاصی نیاز دارند معمولاً در محل هایی که به آن سیلو گفته می شود امکان پذیر است

انواع سیلوهای ایستاده و خوابیده که بصورت سیمانی (بتونی) یا فلزی طراحی و بنا بر استفاده ای که از آنها خواهد شد مشخص و ساخته می شوند که در واقع یک نوع انبار مواد فله و باز برای اینگونه مواد محسوب می شوند گاهی اوقات این مواد و کالا را در انبار های سرپوشیده (هانگارد) نیز نگهداری می کنند.

۳- انبار مواد فاسد شدنی

انبارهایی که برای این قبیل مواد و کالا به کار می رود می بایست از تجهیزات حرارتی یا برودتی مناسب برخوردار باشند زیرا در اینگونه انبارها مواد و کالاهای فاسد شدنی نگهداری می شوند که نیاز به درجه حرارت ویژه ای دارند بنابر این انواع داروها، مواد غذایی، میوه جات و سبزی جات و نظایر آن به سردخانه های خاصی نیاز دارند که بتوان کالاها را در دمای مورد نظر در آن نگهداری کرد انواع گوشت، کره، تخم مرغ، میوه، سبزی، کمپوت، کنسرو، ماهی و نظایر آن از جمله مواد غذایی مواد فاسد شونده ای به شمار می روند که می بایست هر یک از آنها را در درجه برودت خاصی در سردخانه ها یا فریزرها نگهداری کرد. بنا بر این سردخانه های ثابت و متحرک، یخچال ها، فریزرها، یخدان ها و نظایر آن به عنوان یک نوع انبار کالاهای فاسد شدنی محسوب می شوند.

۴- طبقه بندی انبارها بر اساس موقعیت مکانی و عملیاتی

این گونه انبارها بر حسب جایگاه استقرار و نوع فعالیت و ماهیت خود دسته بندی و نام گذاری می شود که در ذیل به چند نمونه از آنها اشاره می شود

۱- انبارهای عمومی

این گونه انبارها مخصوص نگهداری هر گونه کالا در اندازه و ابعاد مختلف برای هر مدت زمان می باشد فعالیت این نوع انبارها در ایران تابع شرایط آیین نامه ها و مقررات مصوب دولت می باشد.

۲- انبارهای گمرک و ترانزیت

این گونه انبارها عموماً در مبادی ورودی و خروجی مواد و کالاهای در مرکز وجود دارد که عمدتاً در راه های ترانزیتی هوایی (مانند فرودگاه ها) دریایی (مانند بنادر) و زمینی (مبادی ورودی کشور، مرزها و گمرکات) مورد استفاده قرار می گیرند اکثر این نوع انبارها به صورت روباز، محصور یا غیر محصور می باشد و اقلام موجود در این انبارها عمدتاً شامل انواع کالاهای وارداتی و صادراتی است

۳- انبارهای متروکه

این نوع انبارها مخصوص نگهداری کالاهایی است که مدت ترخیص آنها در انبارهای گمرکی سپری شده و صاحب یا صاحبان آن برای ترخیص آن کالا در مدت زمان مقرر اقدام و مراجعه نکرده اند و برابر آیین نامه اجرای قانون تعرفه گمرکی مشمول مقررات کالاهای متروکه می شوند این نوع کالاهای متروکه را به انباری به همین نام خوانده می شود و بدین منظور اختصاص داده شده است تحویل می دهند تا برابر مقررات با آن کالا عمل شود

۴- انبارهای دپو یا مخزن

معمولاً از ترکیب چند انبار یک مخزن یا دپو بوجود می آید و معمولاً اصطلاح مخزن به مجموعه انبارهای بزرگ کنار هم گفته می شود مخزن معمولاً یک انبار بزرگ مستقر در نزدیک بازاری است که کالاها از آن بازار تدارک می شوند مخزن پلی است بین تولید کننده و مصرف کننده.

دپو واژه ای فرانسوی است به نقل از کتاب مدیریت انبار و عملیات مرتبط تألیف آقای آرچی کارتر "دپو انباری است که محموله ها به طور موقت در آن نگهداری و سپس به همان شکل زمان ورود خود از آن محل در صورت نیاز برای عملیات دسته بندی، واحدبندی، کانتینر بندی، باربندی و از این قبیل یا برای انبار و در غیر اینصورت برای مصرف کنندگان ارسال می شود به عبارت دیگر می توان مرکز تجمع کالا را در انباری که در آن هیچ نوع عملیات دسته بندی، واحدبندی، کانتینر بندی و از این قبیل صورت نمی گیرد مخزن نامید. و معمولاً از سوی سازمانها برای کاهش هزینه های توزیع و حمل و نقل بوجود می آیند. ایجاد این محل ها دادن انعطاف بیشتر به امر توزیع است با ایجاد این محل ها سازمان ها قادرند تا آنجا که ممکن است کالاهای خود را به صورت فله یا در بسته بندی اولیه به محل های مصرف نزدیک تر کنند.

e) سایر انبارها

این گونه انبارها برحسب موقعیت جغرافیایی و مکانی خاص خود طبقه بندی و نام گذاری می شوند انبار شرقی، انبار مرکزی، انبار شمالی، ویا بر حسب نام محل و شهر می تواند طبقه بندی گردد مانند انبار تهران، انبار اراک که اصطلاحاً به آن انبارداری منطقه ای نیز گفته می شود. و یا بر حسب تناسب مکان و استقرار و یا مسیر راه و جاده نام گذاری می شود مثلاً انبار جاده فرعی، انبار جاده کمربندی، انبار پل چوبی، انبار ایستگاه سنگ و نظایر آن. و یا به دلیل تنوع کالاهای و مکان موقت و کوتاه بودن مدت نگهداری کالا تحت عناوین دپوی شرقی، دپوی غربی تهران، دپوی گرگان و ... طبقه بندی و نام گذاری این گونه انبارها صورت می گیرد